

Filosofian tohtori Päivi Rainó on kommentoinut kielentutkijana viittomakielen nykytilannetta ja ennustanut viittomakielen kuolevan, ellei mitään tehdä. Viittomakieltä uhkaa etupäässä kuurojen määrän väheneminen, mutta myös kielen suuri yksilökohtainen vaihtelu ja valtakielten paine.

ONKO VIITTOMAKIELEMME UHATTUNA?

jakautuneet ympäri Suomen eri asumis-, opiskelu- ja työpaikoille, joten mahdollisuuksia keskustella vielä vakiintumattomista ilmauksista eli uudisviittomista ei juuri ole. Niinpä ei synny

esimerkiksi eri ammattialojen viittomistoa, jonka voitaisiin sanoa olevan yleisessä käytössä.

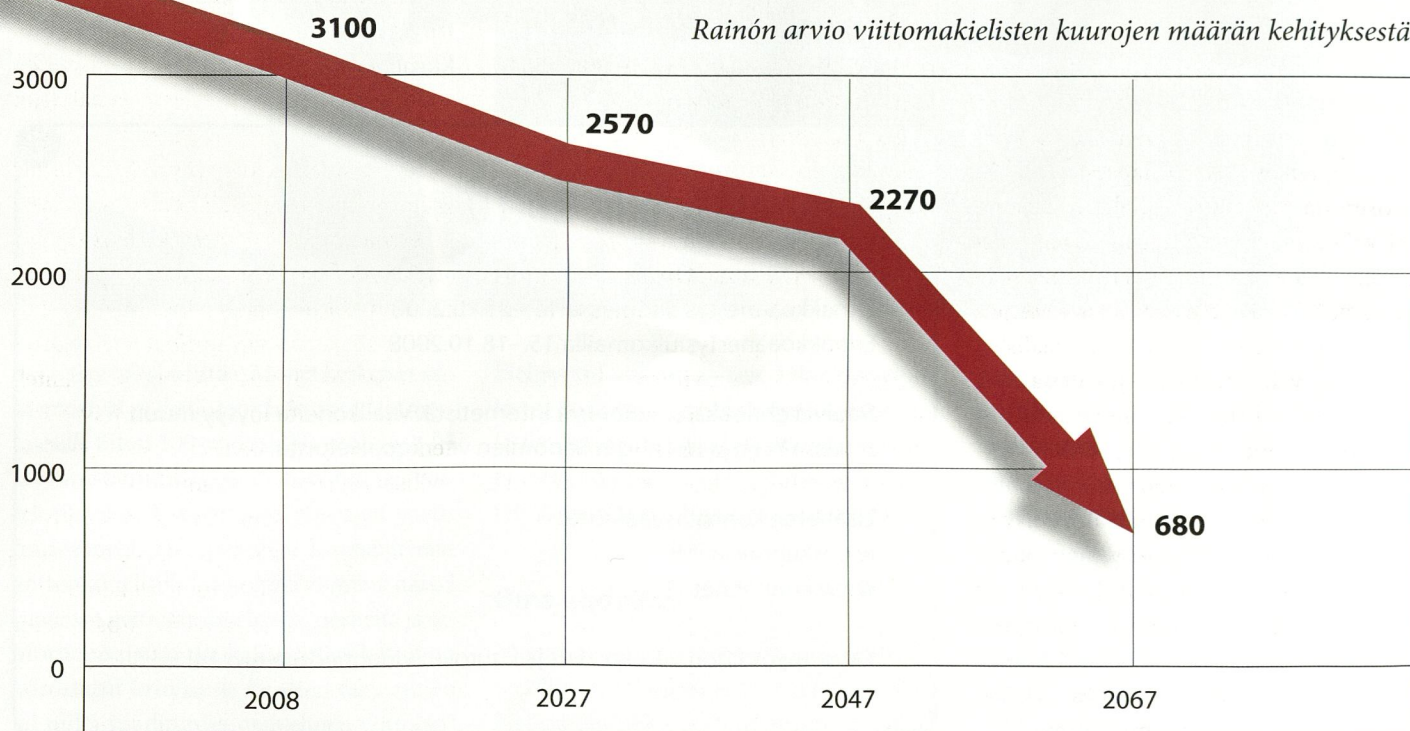
Kielentutkimuksessa ja kielipoliittisessa keskustelussa viittomakieli on haluttu nähdä yhtenäisenä, mutta Rainó peräänkuuluttaa, että visuaalisen kielenmuodon oman edun mukaista on nähdä sen laajamittainen yksilökohtainen olomuodon

Vähintään 90 prosenttia kuuroista lapsista syntyy kuuleviin perheisiin. Niitä viittomakielisiä, joilla jompikumpi tai molemmat vanhemmat ovat kuuroja, on vain joitakin satoja. Päivi Rainó olettaakin, että vain joillakin sadoilla henkilöillä on Suomessa mahdollisimman laaja kokemus- ja elämysperäinen, äidinkielen henkilön tietomäärä

suomalaisesta viittomakielestä ja erilaisista ilmaisutavoista. Samanasteiset taidot voivat kuitenkin saavuttaa myös muut ei-kuurot tai kuurot oleskelemalla pitkiä ajanjaksoja viittomakielisten parissa.

Tavat ilmaista viittomakielellä vaihtelevat: viittojan ikä, perhetausta, asuinpaikka ja kielenkäyttötilanne vaikuttavat hänen viittomakieleensä. Viittomakieliset ovat

Rainón arvio viittomakielisten kuurojen määrän kehityksestä.

Artikkelin tiedot
Filosofian tohtori
Päivi Rainón Kuurojen
kansanopiston
20-vuotisjuhlaesitel-
mästä ja Suomalaisen
viittomakielen
tutkimuksen päivän
luennosta.

vaihtelu. Mutta tällainen vaihtelu sekä valtakielten paine ovat myös uhkia pienelle kielivähemmistölle. Jatkuvan maa-
hanmuuton seurauksena viittomakieli on myös yhä pienemmän ja pienemmän kielen kohtalon tiellä.

Viittojat vähenevät

Suomalaisten ja kansainvälisten tutkimusten mukaan noin 0,5–1 promille lapsista syntyy vuosittain vaikeasti kuulovammaisena tai kuurona. Tämän perusteella voidaan päätellä Suomessa olevan noin 2 500–5 000 viittomakielistä kuuroa. Päivi Rainón keräämien tilastojen mukaan kuurojen määrä on lähempänä kolmea kuin viittä tuhatta ja määrä pienenee edelleen. Kuurojen Liiton asiakasrekisterin ja kuulovammaisten koulujen oppilasmäärän mukaan tämänhetkinen arvio on noin 3 100 henkilöä.

Viittomakielen säilymiselle pahimpana uhkana Rainó näkee sen, että vuosittain vaikeasti huonokuuloisena tai kuurona syntyneistä 25–30 lapsesta noin 90 prosenttia saa viittomakieltä enemmän tai vähemmän syrjäyttävän sisäkorvaistutteen. Heidän kuulevissa perheissään viittomakielellä ei ole enää samaa asemaa kuin 10–20 vuotta sitten. Potentiaalisten viittojien väheneminen tarkoittaa sitä, että nykyisen kaltainen viittomakielinen toimintaympäristö kapenee jo seuraavina vuosikymmeninä. Rainón laskelmien mukaan 10 vuoden sisällä koulun aloittaa vuosittain enää noin neljä viittomakieltä käyttävää lasta koko maassa. Jos halutaan muidenkin kuin noiden neljän lapsen omaksuvan suomalaisen viittomakielen äidinkielekseen, on välittömästi rakennettava kielensuojajohjelmia, esimerkiksi kielipesiä kouluihin. ■

Kieltä suojelemaan

Päivi Rainó on tutkimuksellaan herättänyt pohtimaan viittomakielen tulevaisuutta. Kysyimme kehittämisjohtaja Kaisa Alanteelta Kuurojen Liiton näkemystä Rainón esittämiin uhkakuviin viittomakielen näivettymisestä.

Onko viittomakieli ajan myötä häviämässä Suomesta? Rainón näkökulma on yksi tutkimusnäkökulma, yksi mahdollinen tulevaisuuden näkymä. Ihmiset on haluttu herättää suojelemaan eri tavoin viittomakieltä, jotta uhka kielen häviämisestä ei toteutuisi. Jos olemme aktiivisia, kieli ei häviä.

Kuurojen yhteisössä kasvaa paljon myös kuulevia viittomakielisiä. Tulevaisuudessa nähdään, millä tavalla he aikuisina suhtautuvat viittomakieleen, ovatko he ylpeitä viittomakielisyydestään. Tästä en tosin olisi huolissani.

Vuosittain syntyvien kuurojen lasten määrä ei ole vähentynyt, mutta suurimmalle osalle heistä laitetaan sisäkorvaistute. Tietoisuus viittomakielestä on koko ajan lisääntynyt. Monissa SI-perheissä viitotaan ja käytetään suomen kieltä, lapset kasvavat kaksikielisiksi.

Onko viittomakielen laajamittainen yksilökohtainen vaihtelu uhka?

Yksilökohtainen vaihtelu on hyvä ja luonnollinen asia, viittomakieli ei voi olla täysin yhtenäinen kieli. Kieliyhteisö kuitenkin hylkää ja hyväksyy viittomia yhteisessä prosessissa. Ongelmahan ei ole yksittäinen viittoma, jolla on monia variaatioita, vaan yhteisen kommunikaation sujuvuus. Nuoret viittovat keskenään omaa slangiaan, jota en aina ymmärrä, mutta aikuisen kanssa viittoessaan he omaksuvat toisenlaisen tyylin. Hyvän

– Ihmiset on haluttu herättää suojelemaan eri tavoin viittomakieltä, jotta uhka kielen häviämisestä ei toteutuisi.

kielen kehityksen kannalta onkin tärkeää, että lapset ja nuoret näkevät erilaisia aikuisia kielimalleja.

Miten liitto ja kuurojen yhteisö suhtautuvat SI-lapsiin, jotka ovat potentiaalisia viittojia ja kuurojen yhteisön jäseniä?

Tärkeintä on ihminen itsessään ja se, että jokaisen ihmisen kielelliset oikeudet toteutuvat. On vanhentunut käsitys, että liitto tai kuurojen yhdistykset eivät haluaisi SI-lapsia toimintaansa, aikuisia implantoituja käykin yhdistyksillä ja viittomakielisten tapahtumissa. Suurin osa viittomakielisistä toivottaa SI-perheet tervetulleiksi. Kysymys on myös SI-perheiden sisäisestä asiasta ja heidän kiinnostuksestaan osallistua kuurojen tapahtumiin.

Miten viittomakielen tulevaisuuden uhat vaikuttavat Kuurojen Liiton toimintaan?

Rainó on havahduttanut tulevaisuuden uhkakuvallaan, se tiedostetaan ja halutaan nostaa julkiseen keskusteluun. Kielipoliittinen ohjelma on työvälineenämme: voimme järjestelmällisemmin valvoa oikeuksiamme, toteuttaa kielensojelua sekä tiedottaa yhteiskuntaa ja perheitä. Lainsäädännön osalta keinona on esimerkiksi varmistaa viittomakielen opetus koululainsäädännössä ja opetussuunnitelmassa. Liiton toimintaan vaikuttavat kuitenkin myös taloudelliset asiat, yhteiskunnalliset ja asenteelliset muutokset.

On oltava positiivinen ja uskottava, ettei viittomakieli häviä. Minun ei kannataisi työskennellä liitossa, ellei uskoa riittäisi! ■

Teksti: Annika Posti